

– Veš, tega ne morem napisati: da je poletela. Tudi mi ne bi objavili, razumeš? Napisal bom vse . . . razen konca. O koncu naj se govori.

– Prav. Napiši, kot misliš.

– Ljudje mislijo . . . ne vsi . . . da je bila prevara . . .

Užaljeno pogledam stran.

– Pozabi.

– Kaj naj pozabim? Ptico?

Vrti cigaretnico:

– Jaz nisem kriv, razumeš? Ne morem pomagati.

Dan se dvigne

iz reke: razpara noč in prebudi ptice.

Nad ceste in hiše, nad gozdove in gore.

Gledam stvarjenje: je že bilo in še pride; vedno znova, vsakič drugače.

Nekaj novega. Samo sprejemati je treba.

Vse bo še dobro.

Jani
Rifel

Polda

Klicali so ga kar Polda. Ko je čez dan nekajkrat prelezal tistih nekaj metrov od doma do gostilne, je bil zvečer videti utrujen, ko da bi garal ves dan.

Lasje so mu ob robovih nekoliko osiveli. Nekaj gub na čelu in vratu. Telo se mu je pričelo uvijati, kakor je to pri otroku v maternici. Ni mu bilo videti let. Petdeset ali šestdeset. Nihče ne bi vedel, razen kadar je hodil.

Takrat bi mu jih lahko odmerili tudi sto.

Pa so vse do ženine smrti tu veljale govornice, da ga redi žena. Pred letom so jo pokopali. Bila je še krepka in zdravega obraza. Morda bi živila še naslednjih petdeset let, če bi ne bil zdrknil nanjo sneg. Trd, leden sneg s strehe njene hiše ji je skrajšal, po mnenju mnogih vaščanov, težko in nesrečno življenje.

Polda je ostal sam. Pravzaprav je bil že prej sam, le da je tedaj, ko je še živila, marsikdo pri svoji vesti prisegel, da ga kljub temu še zmeraj redi ona.

Sedaj pa so tudi njegovi sovaščani pričeli verjeti, da ga ne redi nihče več.

Gostilna ni bila daleč. Le nekaj korakov od stare hiše, v kateri je imel svojo sobico. Prav počasi jih je drobil. Bilo je videti, ko da stoji na mestu. Včasih je kak napol »furmanski« klic treščil vanj: »Polda, Polda, no!« ali: »Pazi, Polda, stopi no! Avtobus je že na zgornji postaji, če ne boš pohitel, te bo povozil!«

Ni se oziral ne na prve ne na druge klice. Hodil je svojo pot in videti je bilo, da drugače, tudi če bi hotel, ne bi šlo. Pred tridesetimi leti pa je bilo z njim in tudi z njegovo hojo vse drugače. Z mirnim, a odločnim korakom je stopil v zakon. Bil je mlad par. Moči in zdravja skoraj do neba. Ko so se svatje razšli, je ženi na ljubo opustil nekaj navad: kajenje, ni več brez njenega dovoljenja ugašal luči, prenehal smršati takoj, ko ga je opomnila, zmeraj tako, da mu je z dlanjo zaprla usta, in še vrsto drugih, ki se jih sploh ni zavedal. Skoraj vsak dan je kaj opustil. Rojevale so se nove navade, ko da bi z okleščene smreke znova pognale veje, vendar od drugih drevesnih vrst. Trudil se je, da je delo teklo tako, kakor si je zamislila žena. Bilo ga je vedno več. Popisani listki z naročili bi zasuli stanovanje, če bi ne pričela uporabljati zvezka. Tudi teh je bilo vse več in več. Kljub temu je bila čedalje bolj obremenjena in za vsakdanje opravke ni imela moči. Polda je storil vse, da ji je za nujne stvari ostal čas: Varoval je otroka, pomival posodo, pospravljaj stanovanje, nakupoval živila in še zlasti pazil, da se žena ne bi preveč vznemirjala zaradi napora v službi in drugih pomembnih opravil. Seveda sta bila pri gradnji novega doma tudi kramp in lopata trdno v njegovih rokah.

Pa se je zgodilo, da je omagal. Hlodi, ki jih je dvigoval, so mu zdramili hrbtenico. Slišal je, kako je enkrat ali dvakrat šepnila: »Škrt«, »škrt« in naslednji dan s sodelavci ni več vihtel cepina na krljišču hlodovine.

Sledili so tedni trpljenja, razvlečeni in nadležni. Da bi ne bil v breme, si je stregel sam. Če so bile bolečine prehude, ni ne jedel ne pil ne spal. Stiskal je zobe in čakal, da mine. Res, na vsem lepem so bolečine izginile. Zavihal je rokave in sosedje so ga hrabrili: »Daj, Polda, daj, saj veš, koliko je morala revica pretrpeti. Pomagali smo ji. Otroka sta nakupovala, stric Anzej vas pa tudi ni pustil na cedilu. Kljub temu sam veš, zadnji čas je, da si pokonci. Daj, Polda, daj!« Spet je dvignil cepin, ki so mu ga na novo ošilili. Doma je prijel za lopato in za vse drugo, kar so mu namignile njene oči ali pa je zapisala v zvezek.

»Spal sem dovolj. To, kar sem pustil v postelji, moram čimprej dohieteti,« se je spodbujal, če se mu je od slabosti stemnilo ali se mu je zdelo, da mu je izza hrbta šepnilo »škrt.«

»Pojdi v trgovino, pazi na otroka, jaz grem po opravkih. Zvozi pesek! Jutri pride zidar. Če pride Francka, ji skuhaj kavo, daj svinjam pomije, odstavi krompir. Jutri pripelji cement, poskušaj s kolesom. Popravi ključavnico na vhodnih vratih, poberi perilo.«

Ko šibre so leteli ukazi, mu rili pod kožo, ki se je že privadila nanje.

Zjutraj zopet s cepinom nad hlode, po osmih urah domov, kjer so ga

vselej pričakale podobne besede. Tudi ta dan so treščile vanj: »Kosilo bo počakalo. Pojdi in pokrij opeko, deževalo bo, pohiti!«

»Danes se pa slabo počutim. Ne vem, če ni spet hrbtenica. Bi šla ti ali pa Mojca?« se je prvič, odkar je ozdravel, uprl šibram.

Žena je prebledela. Oči so se ji na široko razprle.

»Kaj?« Potem še glasneje: »Kaj!«

»Nič, nič ni, le hrbet me boli,« ji je Polda ponovno pojasnil in umaknil pogled.

»Ti pa tvoj hrbet, kaj nismo zaradi tvojega križa že dovolj pretrpeli! Še v grob nas boš spravil z njim. Brez pomoči sosedov sploh ne bi mogli živeti.«

Njene besede so mu ostrile bolečine, ki so postale neznosne. Zvrnil se je v posteljo, a tudi ležati ni mogel.

»Le spal bi, kar naprej bi spal. Zakaj pa te imam? Ljudje že tako ali tako govorijo, da redim tebe in otroka. Mora človek res večno trpeti zaradi takih lenuhov, kot si ti?« je slišal zamolklo bučanje besed.

Po kosilu je posijalo sonce, nekoliko mu je odleglo in še omotičen od bolečin in spanja je pohitel za ženinimi klici.

Pa je nekaj dni za tem zbolela mlajša hči Alenčica. Kar naenkrat ji je postalo slabo. Drobna glavica, ki so jo prekrivali zlati lasje, je zažarela ko peč. Poslal je starejšo hčer po zdravnika. Medtem je sam prevzel njegovo vlogo. Polagal ji je hladne obkladke na razgreto čelo, skuhal čaj, ji preoblekel prepoteno pižamo in posteljnino ter upal, da bo žena kmalu prišla, čeprav mu je zjutraj potožila, da jo čaka veliko dela in je zato ne bo pred nočjo domov.

Mojcika se je vrnila brez zdravnika: »Ni ga v ambulanti. Je na terenu, so mi povedali,« je zasopla pričela pojasnjevati. »Pojdi še enkrat in počakaj, da pride. Reci, da je hudo. Šel bi jaz, pa se bojim, da ji bo zopet slabo.«

Stekla je nazaj in čas, ki je pretekel, ko se je spet vrnila, tokrat z zdravnikom, se je Poldu zajedel v telo, kakor se stoletja v skalovje gora. Alenčica je medtem dvakrat bruhala, nazadnje se ji je telesce le napenjalo, izvrglo pa ni ničesar. Zdravnik jo je bežno pogledal in takoj velel poklicati rešilca. »Sedaj pa poiščeva mamo,« je bolj sebi kot Mojciki zamrmral Polda. V mestu sta najprej povprašala pri sorodnikih. Nihče je ni videl. Pogledala sta v trgovino, na avtobusno in železniško postajo, v hotel in gostilne. Potem sta tavalala po ulicah, pogledovala izza vogalov stavb, postajala pred izložbami in spet hitela sem ter tja. Nenadoma pa se Polda ko zadet ustavi, prime Mojciko za roko in odhiti nazaj proti domu.

Sosednja hiša, odeta z divjo trto in obkrožena z drevjem, je stala le nekaj metrov od njih. Zmeraj skrita in tiha. Sedaj pa se je nemudoma razkrila pred njim. Prvič sta stopila vanjo in Mojcika se je pri tem stresla od strahu.

Zaslišala sta znan glas, ki je postajal vse bolj jasen in glasen. »Zdaj pa grem, da vidim, če je opravil vse, kar sem mu naročila.

„Déd“ je „déd“, nikoli ne veš... Ne, hvala, res ne. Delo me čaka,

nikdar ga ne zmanjka... Ne, ne, raje jutri, pa karte dobro premešajta. Pridem, pridem, brez skrbi.

Toliko da se ni zaletela vanju. Odskočila je vstran in zakričala:

»Strašijo me!« Ko pa je spoznala, da nista strahova, se ji je zbujen strah v hipu spremenil v jezo, ki je kot lava bruhnila vanju: »Kaj! Kaj pa vidva tukaj? Sta znorela?!«

»Alenčica je zbolela. V bolnici je,« ji je skušal pojasniti Polda.

»Kaj! Kako si upaš?! Kako si vedel, da sem tu? Vse kaže, da vohuniš za mano! Izgubi se, pri priči se izgubi, od koder si prišel!«

»Kaj ne slišiš? Alenčica je zbolela. Ti je vseeno zanjo?«, se je nekoliko glasneje začudil Polda in se ozrl v Mojcikin solzni obraz.

»Alenčica! Alenčica! Le kaj ima tu iskati Alenčica?« je še naprej besnela Poldova žena.

Na pomoč so ji prihiteli gostitelji: »Kaj je ne pustiš vsaj malo na miru. Reva še komaj živi, ti pa laziš za njo...«

»Alenčica je zbolela. Alenčica. Pa sem mislil...« je skušal upravičiti svoj prihod.

»Kaj ste moški res tako zanič, da mora za vsak korak v bajti biti ženska zraven?«

»Ampak Alenčica je hudo zbolela. V bolnico so jo peljali,« se ni dal ugnati.

»Kaj, v bolnico? Si do kraja znorel! Takoj pojdi ponjo, pri tej priči se mi poberita in da sta mi z njo vred takoj nazaj!«

Odhitel je v mesto. Za njimi tihi Mojcikini koraki. Pred bolnico jih je opazil. Vprašala sta vratarja. Svetoval jima je, naj se zglasita pri naslednjem vratarju, ki je bližji zdravnikom in drugemu osebju. Kmalu sta ga našla. Ta je sprva molčal, ko da bi tehtal vprašanje, potem pa ju je napotil v drugo nadstropje. Tam so že vedeli. »Ja, tista deklica. Umrla je. Žal, bilo je prepozno. Približno pol ure prepozno, če bi bili bolj pohiteli...«

Polda se ni ganil. Slišal je Mojcikin jok. Počasi, zelo počasi sta odšla proti domu.

Pogreb je bil čez dva dni. Vsa vas je vedela, da bi bila Alenčica še živela, če bi bil Polda bolj pohitel. Ločila sta se. Hiša je ostala njej, on pa je dobil sobo v njenem prejšnjem stanovanju. Odkar jo je zasul sneg, je v hiši ostala Mojcika s svojo družino. Včasih jo obiše.

Po Alenčičini smrti pa ni nikoli več hitel.

NEMIR

Jasen dan nastane iz meglene jutra. Cesta zavijuga po dolini. Ob njej Ahac. Sam, brez veselja.

Avtomobilski hrup suva vanj. Veter mu nekoliko dvigne lase.

»Vreme se bo čez dan gotovo spremenilo,« mu zabrodi po glavi.

Rad ima dež. Dež odplakne nemir.

Glavo obrne nekoliko na stran. V prsih mu zaključva nered. Prepričan je, da je nereda več vrst.

Je tudi tak, ki spada sem. Sejejo ga, negujejo, žanjejo in spravljajo. Vse to počno pred njim, pogosto tudi proti njegovi volji, ko nemočen čaka, kot bi bil v zobeh morskega psa, da ga čimprej zgrize, pokonča. Čeprav se, kakor piše v kronikah, pogosto zgodi, da se ta zadovolji le s kakšnim delom telesa ali uda. Nekateri zaradi te lastnosti srečanje z njim preživijo.

Tesno ob njem zdrvi tovornjak. Ko je že mimo, se umakne bolj na stran. Šele takrat pomisli, da bi mu lahko kak štrcelj odnesel glavo, roko ali kateri drugi del telesa, če ga ne bi že kar vsega povlekel in ga zatem ko zmrcvarjeno mačko ali psa odvrigel.

Prevzame ga nemir.

Naposled prispe. Sede na stol, dvakrat ali trikrat močno vdihne ter izdihne in nemir izgine.

Svetla tla se umaknejo njegovim očem, tudi okno izgine, ko najde vrh hriba.

Ves je porasel z gozdom. Smreke so kakor temna gmota, ki jo prekinajo poslopja in travnik ob vznožju. Zgoraj je modro nebo. Vanj je zajadral puhač oblaček in se v nekaj trenutkih skril za drevesa.

Vrata se odpro. Sikasti ukazi ga treščijo s stola.

Uboga.

Kmalu je spet na cesti. Nekdo prehiteva ob njem. Toliko, da uide rešilcu, ki mu je nepričakovano prekrizal račune.

Ahac odskoči. Ves se trese in se umakne na rob ceste. Z eno nogo drsi po rosni travi. Ne da bi vedel kako, se naenkrat znajde pod robom, kakšen meter niže od ceste. Prav takrat nad njim zacvilijo gume.

»Kaj pa vi, saj tam vendar ni poti?«

Zasliši znan glas in pogleda na cesto.

»Spodrknilo mi je, nisem opazil.«

»Kako, spodrknilo vam je, spodrknilo? Ta je pa lepa.«

»Ja, res mi je spodrknilo, čisto zares,« je, kot bi se želel opravičiti, zatrdil Ahac.

»Spodrknilo ali ne, to sedaj ni važno. Važno je, da ste tu na službeni dolžnosti, in glejte, da vas več ne najdemo pod cesto.«

»Ja, samo, če mi spet ne zdrkne,« je pritrdil Ahac.

»Nima vam kaj zdrseti, če boste bolj gledali, kod hodite, vam res nima kje zdrkniti. In zapomnite si: bodite bolj resni, saj vas vendar vsi vidijo.«

»Kdo vsi?«

»Ne sprašujte, ker niste za to postavljeni. Pa na svidenje.«

Kolesa rumenega avtomobila so se tiho vdala povelju.

Ahac je bil spet sam.

Stopil je na rob ceste.

Za avtomobile se ni več zmenil. Čutil je le zračne sunke, ki so jih povzročali. Eden od njih je bil trši in daljši.

Naslednji dan so časopisi, ki so zjutraj prispeli tudi na Ahačevo pošto, poročali o hudi prometni nesreči na viniški cesti.

Trčila sta tovornjak in osebni avto. Voznik osebnega avtomobila je bil na mestu mrtev, šofer tovornjaka pa jo je odnesel z lažjimi poškodbami.

Huje je bil poškodovan tudi poštar, ki se še iz neznanih razlogov ni umaknil z roba cestišča in ga je zbil osebni avto, ko ga je odneslo s ceste.

Ko je Ahac naslednji dan spet pogledal skozi okno, je videl le nebo in začutil, da ga ne bo več preganjal nemir.

Mateja
Sever

Ti si vlak, ne postaja

Vse to že vem, Nataša, vse to, kar mi govoriš z rdečimi očmi, iskreno in toplo, ne vem, ali je to od piva ali pa si jokala. Tri ure si se pogovarjala z njim in »Veš, Mateja, on ne sme izvedeti tega.« Ne bo, Nataša, ne bo izvedel za najinih deset mučnih minut v predvedru... Si vedela, da bom tam?

Veselo si prišla do mene, jaz sem bila presenečena. Mislim, da so bile prve besede, ki si mi jih rekla, da ne smem biti jezna nanj. Rekla si, da je totalno zmeden. Da sploh ne ve več, kje je. Rekla si, da z Ireno še traja in da ne bo šlo kmalu narazen. Da dvomiš, če bo sploh šlo. Rekla si, da si stara osemindvajset in da ga že blazno dolgo poznaš. Rekla si, da me imaš rada in da so ti všeč moje pesmi. Rekla si, naj ne pričakujem preveč. Še enkrat si rekla, kako je on zmeden. Rekla si, da je on rekel, da ga imam zelo rada. Rekla si, da je rekel, da me ima rad in da ga pomirjam. Rekla si, naj pustim času čas. Rekla si, da sta zelo dobra prijatelja in da imaš veliko izkušenj. In najbrž si rekla tudi, da me nočeš prizadeti. To sem preslišala, ker sem zagledala poleg sebe Ireno. Prišla te je iskat, rekla je živio. In potem vas ni bilo več. Tudi Majde ni bilo več zraven mene. Vse se je zgodilo v trenutku. In v tem delčku sekunde, ko sem zaznala Ireno, hecno, nisem čutila nobenega sovraštva ali jeze. Celo nasprotno, neko čudno naklonjenost...

Majda je sedela v dvorani in se najbrž slabo počutila. Jaz sem se počutila ogabno. Zato sem govorila. Da se ne bi še Majda tako počutila. In hotela sem dati ven to svinjarijo. Voda je tekla iz oči, ko so luči ugašale. Ampak bilo je samo nekaj kapljic. Zelo zelo slanah, sem poskusila. Oblečeno sem imela rožasto srajco iz sestrine omare. Že dolgo je nisem oblekla. Irena je imela pisano jakno. Njenega obraza se sploh ne spomnim.

Na oder sem videla megleno. Bila sta onadva. Plesala sta tako, kot da se ljubita. In bile so črne ptice, bile so počasne in so lebdele. In bila je tudi svetloba, zamolklo rdeča. Samo da ne bom naredila kakšne neumnosti, sem si rekla. Ne smem se ostriči, tega res ne smem narediti. Ne smem premalati